

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมือง
การะเวก โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
**Development of academic achievement in literature on Phra
Abhaimanee at the end of the entrance to the city of Karavek
using the mind map technique for 4th grade students.**

ปภาวิจันทร์สว่าง¹, สุภาวรรณ ฤกษ์กำลัง² และพัศตร์พริ้ง พลหาญ³

Paphawee Chansawang¹, Supawan Rueakamlang² and Pakphring Phonhan³

¹สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Department of Thai Language, Faculty of Education, Nakhon Phanom University.

เบอร์โทรศัพท์ 065-328-2396 e-mail: paphawee1100@gmail.com

²สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Department of Thai Language, Faculty of Education, Nakhon Phanom University.

Received 27 February, 2026

Revised 18 June, 2026

Accepted 24 June, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 16 คน เครื่องมือที่เลือกใช้คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.68/88.28 2. มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.63$, $SD=0.18$)

คำสำคัญ: การพัฒนาผลสัมฤทธิ์, วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี, ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก, เทคนิคแผนผังความคิด

Abstract

This research aimed to: 1. Determine the effectiveness of teaching using mind mapping techniques for the literary work "Phra Aphai Mani" for fourth-grade students; 2. Study the efficacy of teaching using mind mapping techniques for the literary work "Phra Aphai Mani" for fourth-grade students; and 3. Study the satisfaction of fourth-grade students with the teaching using mind mapping techniques for the literary work "Phra Aphai Mani." The sample consisted of 16 fourth-grade students. The research instruments used were lesson plans, pre- and post-tests, and a satisfaction evaluation form. The results showed that the effectiveness was 85.68/88.28, with statistical significance at the .05 level, and overall satisfaction was at the highest level ($M=4.63$, $SD=0.18$).

Keywords: Improving academic achievement; the epic poem Phra Aphai Mani, specifically the episode of Sudsakorn entering the city of Karavek; and mind mapping techniques.

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมประจำชาติแสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานคู่กับชาติไทย มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวที่แตกต่างจากภาษาอื่น ทั้งการมีตัวอักษรและการใช้ภาษาพูดหรือภาษาเขียน ภาษาไทยมีคุณค่าและประโยชน์ต่อสังคมไทยโดยใช้เป็นสื่อกลางที่ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างคนไทยที่อยู่ร่วมกันในสังคม เป็นแกนกลางในการสืบทอดวัฒนธรรมอันเป็นมรดกจากบรรพชนมาถึงคนไทยในปัจจุบัน และการมีภาษาใช้เป็นของตนเอง เช่นนี้ทำให้การสื่อสารระหว่างคนในชาติไม่เกิดปัญหา เพราะมีภาษาช่วยสื่อความหมาย ความคิด ความรู้สึก และความเข้าใจให้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าเราจะส่งข่าวสารศึกษาเล่าเรียน ประกอบอาชีพที่ใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องแสดงความหมาย ความคิด ความรู้สึกทั้งสิ้น การใช้ภาษาเดียวกันเป็นเครื่องผูกพันความรู้สึกของมนุษย์ให้แน่นแฟ้นยิ่งกว่าสิ่งอื่น เพราะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันก่อให้เกิดความสามัคคี เป็นผลดีต่อการปกครองประชาชนให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทำให้ประเทศไทยคงความเป็นชาติไว้ได้ (สุทธิดา จันทรดวง, 2562)

วรรณคดีไทย เป็นมรดกทางภาษาและมรดกทางปัญญาอันล้ำค่าที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ การดำรงอยู่ของวรรณคดีในสังคมไทยจึงเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความเจริญทางวัฒนธรรมในฐานะงานสร้างสรรค์ทางวรรณศิลป์ (ดวงมน จิตรจันทน์ และคณะ, 2555) โดยราชบัณฑิตยสถาน (2554) ให้คำจำกัดความวรรณคดีว่า “วรรณคดี คือ วรรณกรรมที่ได้รับความนิยมว่าแต่งดี มีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ถึงขนาด” การอ่านวรรณคดีจึงทำให้เกิดสุนทรียรสผ่านภาษาอันงดงามไพเราะ ประกอบกับวรรณคดีมีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้หลากหลายด้าน เช่น ประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ เป็นต้น รวมถึงแนวคิด คติสอนใจ และปรัชญาชีวิตที่ผู้แต่งได้สอดแทรกไว้ (ภาสกร เกิด

อ่อน และคณะ, 2559) นอกจากนี้วรรณคดียังสร้างความบันเทิงช่วยจรรโลงจิตใจกล่อมเกลাজิตใจ และยกระดับจิตใจของผู้อ่านรวมทั้งเป็นประสบการณ์ทางอารมณ์ที่ช่วยเพิ่มพูนให้เข้าใจชีวิตมนุษย์มากยิ่งขึ้น ด้วยวรรณคดีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การอ่านวรรณคดีจึงต้องอ่านอย่างพิถีพิถันโดยวิเคราะห์ให้ครอบคลุมรอบด้านทั้งองค์ประกอบและคุณค่าของวรรณคดีเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้อ่าน วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี เป็นวรรณคดีเอก ซึ่งเป็นผลงานของพระสุนทรโวหารหรือสุนทรภู่กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ที่เล่าเรื่องราววรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนกำเนิดสุดสาคร เป็นหนึ่งในเนื้อหา วรรณคดีลำนํ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีเนื้อหาว่า ฅน เกาะแก้วพิสดาร นางเงือกได้ให้กำเนิดบุตรชายที่เกิดจากพระอภัยมณี ชื่อสุดสาคร พระฤๅษีที่อยู่ในเกาะแก้วพิสดารได้เลี้ยงดูและสั่งสอนวิชาต่าง ๆ ให้สุดสาคร สุดสาครจึงออกเดินทางตามหาพระบิดาที่ออกจากเกาะแก้วพิสดารไปโดยมีสัตว์พาหนะคู่ใจ คือ ม้านิลมังกร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

ปัญหาในการเรียนวรรณคดี พบว่า นักเรียนไม่ชอบวรรณคดี เพราะรู้สึกว่วรรณคดีไม่สนุกไม่เหมาะสมกับวัย เป็นเรื่องที่ล้าสมัยและเนื้อหาไม่เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตนอกจากนั้น การเรียน การสอนวรรณคดียังประสบปัญหาหลายประการ เช่น นักเรียนไม่สนใจเรียนเห็นว่วรรณคดีไทยเป็นเรื่อง เพื่อฝันไว้เหตุผล ครูไม่มีวิธีสอนที่จูงใจนักเรียนให้เกิดความสนใจ มุ่งสอนเพื่อให้นักเรียนท่องจำ และนำไปใช้ในการสอบ ครูบางคนยึดติดกับการสอนแบบเดิมขาดการศึกษาค้นคว้าไม่พยายามใช้เทคนิคการสอนแบบใหม่ทำให้นักเรียนขาดความสนใจ เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน

แผนผังความคิด (Mind Mapping) เป็นการจัดกลุ่มความคิดรวบยอด เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของความคิดหลัก ความคิดรอง โดยนำเสนอเป็นภาพหรือแผนผังทำให้ง่ายต่อการอ่าน เพิ่มความคงทนในการเรียนรู้เพิ่มการมีเหตุผล และพัฒนาด้านการจำเป็นประโยชน์ในการนำเสนอผลงานทำความเข้าใจเรื่องและสรุปบทเรียน (วิลลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2555) ดังนั้นการเรียนรู้แบบสร้างแผนผังความคิด (Mind Mapping) จึงมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการคิดการวางแผนการนำเสนอตลอดจนการช่วยในด้านความจำการทำทำความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ การสรุปบทเรียนครูที่มีหน้าที่จัดการเรียนรู้ควรนำวิธีการแนวคิดนี้ไปปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ตามเหมาะสมกับเรื่องเนื้อหาวิชาหรือสาระการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นการช่วยพัฒนาการคิด การจำ และการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี (ทิศนา แหมมณี, 2560)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมความสามารถด้านการเรียนวรรณคดี เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดีอย่างเห็นคุณค่า จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผัง

ความคิดด้านการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนกำเนิดสุดสาคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีตอนกำเนิดสุดสาคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนกำเนิดสุดสาคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนกำเนิดสุดสาคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

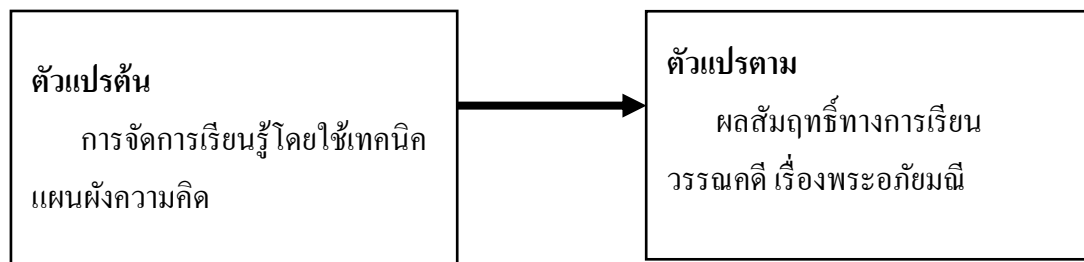
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ลักษณะ โททอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 85.20/82.78 2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะมีค่าเท่ากับ 0.6973 หรือคิดเป็นร้อยละ 69.73 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และ 4) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. นัฏริยา ปิ่นทอง (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องมัทนะพาธาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องมัทนะพาธาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/7 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 35 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น ผลวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์สอดคล้องกันในรายละเอียด ซึ่งการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี โดยใช้การจัดการเรียนรู้เทคนิคแผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัย/ระเบียบวิธีวิจัย/Research Methodology

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) ใช้แบบแผนทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design มีลักษณะการทดลองดังนี้ (พิมพ์วิณี สุวรรณโน, 2560)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design

กลุ่ม	Pre-test	Treatment	test Post-test
ทดลอง	T1	X	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

T1 แทน การทดสอบก่อนเรียน

X แทน การใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก

T2 แทน การทดสอบหลังเรียน

2. การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามลำดับ ดังนี้

2.1 ชี้แจงนักเรียนเกี่ยวกับการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก โดยแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์การวัด และประเมินผลการปฏิบัติงาน และข้อตกลงในการทำกิจกรรมตามตารางเรียน และนอกตารางการทดลอง

2.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบการเรียนรู้วรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก เก็บคะแนนผลสอบก่อนเรียน

2.3 ดำเนินการสอนตามบทเรียนในแผนการจัดการเรียนรู้การเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก บันทึกคะแนนประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนการประเมินผล และแบบฝึกทักษะท้ายบทเรียน เก็บเป็นคะแนนรวมระหว่างเรียน

2.4 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก มาทดสอบกับนักเรียนที่ได้เรียนแล้วเก็บคะแนนผลสอบหลังเรียน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 ใช้เวลาทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน สอนครั้งละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง (โดยไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน) ผู้วิจัยดำเนินการสอนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2. การวิเคราะห์ประสิทธิผลของการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด การเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 แบบทดสอบการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก

1.1.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบทดสอบการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence หรือ IOC) พิจารณาข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ถือว่าใช้ได้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2560)

1.1.2 การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนกำเนิดสุดสาคร แบบอิงเกณฑ์โดยใช้วิธีของเบรินแนน (Brennan) ถ้าได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 – 1.00 จะคัดเลือกไว้ใช้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2560)

1.1.3 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก นำทดสอบที่คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นแบบอิงเกณฑ์โดยวิธีของโลเวท (Lovett) (สมนึก ภัททิยธนี, 2560)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ร้อยละ (Percentage) (สมนึก ภัททิยธนี, 2560)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) (สมนึก ภัททิยธนี, 2560)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนกำเนิดสุดสาครของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างก่อนเรียนกับหลังเรียนใช้สถิติ Hotelling T2 (ยุภาดี ปณะราช, 2568)

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินวิจัยมีผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาคร เข้าเมืองการเวกโดยใช้เทคนิคแผนผัง ความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4	เกณฑ์ 80/80	
	E1	E2
	85.68	88.28

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ผลการทดลองใช้แผนจัดการเรียนรู้การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวกโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนจัดการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก มีคะแนนเฉลี่ยจากการทำใบงานวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก (E1) และคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก (E2) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.68/88.28 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มทดลอง	N	M	SD
ก่อนเรียน	16	41.38	1.71
หลังเรียน	16	46.44	1.55

จากตารางที่ 2 แสดงว่า แบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวกมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ประเด็นการพิจารณา	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านกระบวนการเรียนการสอน				
1.1 นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด ด้วยการแบ่งหน้าที่กันในกลุ่ม	4.94	0.24	มากที่สุด	1
1.2 สื่อการเรียนรู้ที่ใช้จัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด มีความเหมาะสมกับเนื้อหาวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมือง การเวก	4.75	0.43	มากที่สุด	2
1.3 นักเรียนสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่มทุกครั้ง	4.69	0.46	มากที่สุด	3
รวมความคิดเห็นด้านกระบวนการเรียนการสอน	4.79	0.37	มากที่สุด	1
2. ด้านคุณภาพครู				
2.1 เนื้อหาที่ใช้การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก เข้าใจง่าย	4.38	0.48	มาก	3
2.2 นักเรียนสนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก ที่หลากหลาย	4.69	0.46	มากที่สุด	1
2.3 นักเรียนมีทัศนคติที่ดีกับครูต่อการแนะนำการทำกิจกรรมกลุ่ม	4.50	0.50	มาก	2
รวมความคิดเห็นด้านคุณภาพครู	4.52	0.48	มากที่สุด	3

ประเด็นการพิจารณา	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
3. ด้านการวัดและประเมินผล				
3.1 นักเรียนได้ทดสอบความรู้ในการทดสอบ วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมือง การะเวก	4.75	0.43	มากที่สุด	1
3.2 นักเรียนใช้เวลาตามกำหนดในการทดสอบ วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองกา ระเวก	4.50	0.50	มาก	3
3.3 นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำ กิจกรรมกลุ่มวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุด สาครเข้าเมืองการะเวก	4.38	0.48	มาก	4
3.4 นักเรียนสามารถอธิบายวรรณคดีเรื่อง พระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก ตาม รูปแบบที่กำหนดได้ถูกต้อง	4.65	0.43	มากที่สุด	2
รวมความคิดเห็นด้านการวัดและประเมินผล	4.57	0.46	มากที่สุด	2
รวมความคิดเห็นทั้งหมด	4.63	0.18	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.63, SD=0.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ อันดับที่ 1 ด้านกระบวนการเรียนการสอน ($M=4.79, SD=0.37$) อันดับที่ 2 ด้านการวัดและประเมินผล ($M=4.57, SD=0.46$) อันดับที่ 3 ด้านคุณภาพครู ($M=4.52, SD=0.48$) แต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. ความคิดเห็นด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่า สิ่งที่นักเรียนคิดว่าทำให้เกิดการเรียนรู้สูงสุด คือ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดด้วยการแบ่งหน้าที่กันในกลุ่ม ($M=4.79, SD=0.37$) โดยมีความเห็นในระดับมากที่สุด และสิ่ง que การเรียนรู้ที่น้อยที่สุด คือ นักเรียนสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่มทุกครั้ง ($M=4.69, SD=0.46$) โดยมีความเห็นในระดับมากที่สุด

2. ความคิดเห็นด้านคุณภาพครู พบว่า สิ่งที่นักเรียนคิดว่าทำให้เกิดการเรียนรู้สูงสุด คือ นักเรียนสนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก ที่หลากหลาย ($M=4.69, SD=0.46$) โดยมีความเห็นในระดับมากที่สุด และสิ่งที่เกิดการเรียนรู้น้อยที่สุด คือ เนื้อหาที่ใช้การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวกเข้าใจง่าย ($M=4.38, SD=0.48$) โดยมีความเห็นในระดับมาก

3. ความคิดเห็นด้านการวัดและประเมินผล พบว่า สิ่งที่นักเรียนคิดว่าทำให้เกิดการเรียนรู้สูงสุด คือ นักเรียนได้ทดสอบความรู้ในการทดสอบวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก ($M=4.75, SD=0.43$) โดยมีความเห็นในระดับมากที่สุด และสิ่งที่เกิดการเรียนรู้น้อยที่สุด คือ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมกลุ่มวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก ($M=4.38, SD=0.48$) โดยมีความเห็นในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สรุปผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.68/88.28

2. ความสามารถด้านความรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.63, SD=0.18$)

อภิปรายผล

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ผลการเพื่อหาประสิทธิภาพการเรียนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการะเวก โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ มีคะแนนเฉลี่ยจากการทำใบงานวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก เท่ากับ 85.68/88.28 หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทดลองใช้เทคนิคแผนผังความคิด ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยการเรียนการสอนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งหลังจากที่นักเรียนได้อ่านบทอ่านแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเรื่องที่อ่านลงในแผนผังความคิด โดยประกอบด้วยใจความสำคัญ ใจความรอง และรายละเอียดเนื้อหา ซึ่งนักเรียนจะต้องใช้การคิด วิเคราะห์ เนื้อหาที่อ่าน และสื่อออกมาในรูปแบบแผนผังความคิด หลังจากนั้นนำแผนผังความคิดที่ได้มาอธิบายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน การใช้เทคนิคแผนผังความคิดเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. การใช้การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่านักเรียนมีความสามารถด้านความรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนทุกคนมีความตั้งใจในการทำแบบทดสอบวัดความรู้ สามารถด้านความรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้นี้ ได้มีการจัดปฐมนิเทศเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนเพื่อชี้แจงจุดประสงค์ การเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด และจุดมุ่งหมายของแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญและความจำเป็น ที่จะต้องพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยซึ่งมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับหนังสือเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 รวมทั้งนักเรียนขาดพื้นฐานด้านการเรียนวรรณคดีไทยจึงทำให้คะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้เทคนิคแผนผังความคิดวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด เป็นวิธีที่นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกทั้งการทำแผนผังความคิดโดยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดรวบยอดในประเด็นสำคัญ

ของเรื่องทีอ่านเพื่อนำมาเขียนย่อความ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม มีอิสระทางความคิดแผนผังความคิด เป็นวิธีการที่นักเรียนไม่เคยได้เรียนรู้มาก่อนในการจัดการเรียนรู้ ครูต้องเข้าไปดูแลนักเรียนในระหว่างการเรียนรู้ ในระหว่างการทำงานเป็นกลุ่ม จึงทำให้ครูกับนักเรียนได้มีการพูดคุย ซักถามกันมากขึ้น และครูต้องเข้าไปดูแลนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างใกล้ชิดเพื่อคอยให้คำปรึกษา

ดังนั้นสรุปได้ว่าการนำเทคนิคแผนผังความคิดมาใช้ในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวกสามารถส่งเสริมด้านความรู้วรรณคดีซึ่งเป็นงานเขียนหรือวรรณกรรมไทยที่ควรยกย่อง วรรณคดีไทยเป็นผลงานที่ทรงคุณค่าทางวรรณศิลป์และส่งเสริมการอนุรักษ์วรรณคดีไทยให้คงอยู่สืบต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การทำกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดควรศึกษาขั้นตอนในการใช้ ให้เข้าใจรวมถึงมีการวางแผน และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แน่นอน
2. การจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครเข้าเมืองการเวก เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูผู้สอนควรคำนึงถึงเวลาให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับนักเรียน เนื่องจากนักเรียนมีแตกต่างระหว่างบุคคล อาจทำให้ความสามารถในการเรียนไม่เท่ากัน
3. ครูควรบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด และเสนอแนวทางการแก้ไขพัฒนาในการปรับแผนการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ต่อ ๆ ไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *หนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ดวงมน จิตรจันทน์ และคณะ. (2555). *วรรณคดีไทย: คุณค่าและการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทศนา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์วิณี สุวรรณโณ. (2560). *การวิจัยทางการศึกษา*. ขะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

- ภาสกร เกิดอ่อน และคณะ. (2559). *การอ่านและการวิเคราะห์วรรณคดีไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมศัพท์วรรณคดี*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2555). *เทคนิคการสอนและการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมนึก ภัททิยชนี. (2560). *การวัดผลการศึกษา*. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สุทธิดา จันทร์ดวง. (2562). *ภาษาและวัฒนธรรม*. อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- ยุภาดี ปณะราช. (2568). *สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Buzan, T. (1993). *The mind map book*. London, England: BBC Books.